

Jak začínal dramatický soubor ČSM při průmyslové škole v Kutné Hoře

(zapsala Marie Lipská rukou do sešitu, přepsal na počítači a opatřil poznámkami a přílohami Zdeněk Lipský v lednu 2021)

Podzim 1956:

Chlapci na průmyslové škole v Kutné Hoře mají chuť hrát divadlo. Je jich – těch zapálených – několik ve 3. ročníku, hlavně Brož, Čížek a Kroupa, k nim se přidávají dvě studentky ze 4. ročníku – Věra Stehlíková a Alena Šuhajová. Ty dvě už divadlo hrály v jiných ochotnických souborech, ostatní jsou zcela nezkušení. Ve 2. ročníku se horlivě hlásí další nadšenec pro divadlo Alfred Strejček. Vladimír Kroupa, funkcionář hlavního výboru ČSM, veliký snílek, dělá plány na organizování ušlechtilé zábavy i vzdělání mládeže na škole. Sotva zrozeného kroužku se ujímá jako patron zástupce ředitele profesor Alois Pipek, který dlouhá léta pracoval pro divadlo v Kutné Hoře. V čelo kroužku se staví nová češtinářka kutnohorské průmyslovky Marie Lipská.

Listopad, prosinec 1956:

Čím začneme? Hledáme vhodnou aktovku, čteme v kroužku Rohovína Čtverrohého, uvažujeme o Stehlíkově Perníkové chaloupce. Cvičíme hlas a výslovnost na recitaci básní.

Leden 1957:

V organizačním plánu OV ČSM v Kutné Hoře je uspořádat letos studentský majáles. Jak se slavnosti zúčastníme? Prof. Pipek přinese do kroužku dramaturgii Jiráskovy Filozofické historie.

Je rozhodnuto. Studentské a mladé role jsou obsazeny snadno, ale co s Roubínkem, Rollerkou a s ostatními úlohami? Kroužek hledá režiséra. Lipská si na tak těžký úkol netroufá. Konečně se podaří získat ke spolupráci některé zkušené ochotníky kutnohorské, cvičíme a hra má při premiéře velký úspěch.

Filozofská historie nám dala mnoho chuti do další práce. Do kroužku se hlásí noví žáci, přicházejí ve školním roce 1957/58 žákyně z pedagogické školy. Jsme už velký soubor – vždyť je nás 30 stálých členů. Jak se to rozrostlo proti těm sedmi začínajícím!

Září 1957:

A opět jsme postaveni před volbu nové hry. Co hrát – přemýšlí vedoucí? V souboru je samá dospívající mládež – tedy něco pro ni, pro všechny ostatní žáky na škole, tj. pro věkové rozmezí 15–19 let průměrně. Měla by to být hra výchovná – z hlediska estetického, z hlediska mravního, z hlediska sociálního, přitom hra, která by je zaujala, kterou by cvičili rádi, která by se líbila mladému obecnstvu. Nakonec je z toho Zeyerova pohádka, drama čisté lásky a zlé vášnivosti, Radúz a Mahulena.

Od počátku studia byli jsme postaveni v takové situaci, že jsme museli stále obhajovat volbu této obtížné hry. Proč tedy jsme se do ní pustili? Zdálo se nám, že citový život současné mládeže má zapotřebí jakési renesance ve jménu čistoty a neporušitelnosti věrné lásky a kus té citové výchovy chtěli jsme Zeyerovou apoteosou lásky našim mladým dát. Členové souboru – bez výjimky – byli hned po prvním jen ukázkovém přečtení hrou okouzleni a za žádnou cenu se jí nechtěli vzdát. A potom – ve studentském souboru při krátké době studia je stálá výměna členů. Máš letos dobrého herce, ale příští rok ti složí maturitu a odejde. Vedoucí souboru bylo jasné, že nebude hned tak mít představitele Radúza, jakým je Jarmil Brož, a představitelku Mahuleny – Libuši Geprtovou. Tito

nadaní žáci budou po celý život vzpomínat na našeho Radúze a Mahulenu. A ostatní – naučíme je tomu! Je rozhodnuto!

Říjen a listopad 1957:

Cvičíme stále hru jen po stránce jazykové. Stíráme falešný patos, usilujeme o citový prožitek. Jde nám o to postihnout výraz Zeyerovy rytmované prózy, učíme se základům divadelní výslovnosti. Hledáme představitelku Runy, neboť je nám jasné, že ji musí hrát zralá herečka. Obětavě se této velké role ujímá Věra Toužimská, která dosud v souboru Domu osvěty v Kutné Hoře hrála především role sympatických mladých žen, naivky. Je to velké sousto, ale Toužimská to dokáže. Abychom vystačili co možná s vlastními silami, studuje roli Nyoly režisérka představení. Všechny ostatní role až po starého Radovida jsou obsazeny studenty, z nichž jenom někteří hrají podruhé! Většinu tvoří začátečníci.

Co nám nejvíce ztrpčuje práci? Skeptické, někdy až zlomyslné poznámky členů z ostatních kutnohorských souborů. – „*Však oni to položí po šesté zkoušce!*“ – A když už je šedesátá zkouška, jde Kutnou Horou jeden hlas: „*Bude to ostuda!*“

Jediný pan Antonín Bojanovský¹, snad nejznámější pracovník kutnohorského ochotnického divadla, jde s námi. Přichází pravidelně do našich zkoušek a pomáhá svými bohatými zkušenostmi.

Prosinec 1957:

Konáme aranžovací zkoušky, zveme na ně už i kompars, aby procítili všichni smysl hry. Text umíme již téměř z paměti.

Ale co je s hudební stránkou díla? Zde nás čeká veliké zklamání. Doufání v pomoc některých zkušených hudebních pedagogů nám nevyšlo. Orchester Domu osvěty zadarmo hrát nebude a vlastní orchestr nemáme. K dispozici je jedině reprodukováná hudba Sukovy Pohádky nahraná Tallichem. K dovršení smůly odchází o Vánocích z Kutné Hory profesor Kobylka, který jediný měl odvahu nám poradit. Chlapci se vzdát nechtějí – i tady si tedy musíme vypomoci sami! Režisérka objevuje hudební talent u Brože, Čížka a Straky, společně pak vybírají z Pohádky motivy k jednotlivým melodramatům. Ty jsou pak dodatečně schváleny učitelem zpěvu Demutem, který také naučí Vratka (Alfréd Strejček) zpívat jeho píseň. Jinak musíme hru po stránce zpěvní ochudit.

Leden 1958:

Zkoušky jsou již 3x, až 4x v týdnu. Uděláme to do konce února? Premiéra je stanovena na 15. únor. Režisérka má trému, její, nespí, žáci jsou plni kuráže.

Únor 1958:

Premiéra se odkládá – v Kutné Hoře je toho dne velký sportovní karneval a Radúz musí počkat.² Jsme na jevišti, zkoušky skoro denně. Samozřejmě se už netopí. Teplota pod bodem mrazu, ale nadšení – vysoko nad nulou!

Chlapci přihlásili hru do STM³. 22. února ukazuje premiéra, že jsme dokázali udělat slušné studentské představení a že obavy o Zeyera v našich rukou byly snad přehnané. Ohlas mezi mládeží a kutnohorskou veřejností je velký.

A pak....

Další dvě reprízy, krajské kolo STM v Kolíně a – postupujeme do celostátní přehlídky mládežnických souborů na 2. Šrámkově Písku...⁴

¹ Otec později slavného kameramana, rektora FAMU a čestného občana Kutné Hory Ilji Bojanovského

² Poznámka ZL: Našel jsem doma starý plakát na premiéru tohoto představení. Je na něm natištěné datum sobota 15. února 1958, repríza v neděli 16. února. Obě data rukou přeškrtnutá a přepsaná na premiéru 22. února a reprízu 23. února 1958.

³ STM = Soutěž tvořivosti mládeže

⁴ Postup na Šrámkův Písek byl velkým úspěchem mladého souboru. Tam sice již nezvítězili, vítězství si odnesly politicky angažované hry jako Deník Anny Frankové. Libuše Geprtová, dcera profesora Geprta z kutnohorské průmyslovky a tehdy 16letá studentka učitelského ústavu v Kutné Hoře, zazářila a doslova okouzila publikum v roli Mahuleny, za kterou získala čestné uznání. Byla to její první divadelní role, která ji nasměrovala na životní dráhu známé a výrazné herečky. O úspěchu Radúze a Mahuleny na Šrámkově Písku svědčí i pohotový epigram Viktora Doubka, uveřejněný ve Zpravodaji II. Šrámkova Písku č. 3 dne 3. června 1958:

*Láska je velká věc
a má i mnohá jména...
Písek jí říká dnes
- Radúz a Mahulena.*

Přílohy:

1. Sken čtvrté stránky z tištěného programu ke hře Radúz a Mahulena, únor 1958 (o souboru)
2. Sken druhé stránky z tištěného programu ke hře Radúz a Mahulena, únor 1958 (osoby a obsazení)
3. Sken ze Zpravodaje II. Šrámkova Písku č. 3 z 3. června 1958
4. Alfred Strejček jako dřevorubec Vratko ve hře Radúz a Mahulena, únor 1958. Foto: Ilja Bojanovský
5. Marie Lipská v roli Nyoly ve hře Radúz a Mahulena, únor 1958. Foto: Ilja Bojanovský

Dramatický soubor ČSM při průmyslové škole v Kutné Hoře vznikl nedávno. Loňského roku se sešlo několik chlapců z 3. ročníku, domluvili se, že budou hrát divadlo, požádali o vedení novou učitelku na škole a kroužek byl ustaven. Dnes sdružuje soubor kolem třiceti chlapců a děvčat z průmyslové a pedagogické školy v Kutné Hoře.

Jako první svou hru nastudovali dramatisaci známé Jiráskovy povídky „Filosofská historie“, která ovšem mohla být inscenována jen za pomoci zkušených ochotníků kutnohorských, především Bohumila Vaněčka a Antonína Bojanovského, z nichž druhý věnuje své bohaté zkušenosti souboru dodnes. Žáci PŠ se uplatnili hlavně ve studentských rolích, a vzhledem k tomu, že stáli „na prknech“ vesměs po prvé, obstáli celkem dobře.

Úspěch jim dal chuť do další činnosti. A tak letošního roku předstupují před kutnohorské publikum s dramatickou pohádkou Julia Zeyera Radúz a Mahulena. Všechny role až po náročnou postavu Runy, kterou obětavě převzala paní Věra Toužimská, a na postavu Nyoly, byly obsazeny studentskými herci. V nekonečně dlouhých zkouškách usilovali všichni o to, aby zvládli obtížný básnický text Zeyerův, aby pochopili charaktery jednotlivých postav s jejich složitými city a vášněmi, aby se naučili pohybovat v jevištním prostoru. V současné době se mnoho diskutuje o rozličných problémech naší mladé generace, hledají se nové prostředky její výchovy a usměrnění. Domníváme se, že zaměstnání mládeže ušlechtilým zájmem kulturním může být jedním z nich. Studentské divadlo bude ovšem vždycky v nevýhodě ve srovnání s jinými ochotnickými soubory. Vždyť si nemůže vychovat nikdy herce s delší zkušeností, během čtyřletého studia starší odcházejí a zase je nutno začínat s novými. Ale v tom je právě i radostný smysl této činnosti: získávat pro kulturní život stále nové, stále další chlapce a dívky, aby ve styku s estetickými hodnotami umění zušlechťovali své vlastní nazírání na život, aby se stávali lidmi se zájmy hluboce kulturními, důstojnými představiteli vzdělaného národa.

Julius Zeyer:

RADŮZ A MAHULENA

Slovenská pohádka o 4 jednáních.

Hudba: Josef Suk.

Režie: Marie Lipská. — Scéna: Josef Zedník. — Hudební spolupráce: Jan Demut.

Tance: Kamila Kutílková. — Asistenti režie: Vl. Kroupa, Zd. Ptáčník, K. Straka.

Po třetím obraze hlavní přestávka.

O S O B Y :

Stojmír, král tatranský	Jaroslav Bartoň
Runa, jeho žena	Věra Toužimská
Prija,	Dana Radotínská
Živa, } jejich dcery	Jana Jakobová
Mahulena, }	Libuše Geprtová
Radúz, královic v Maguře	Jarmil Brož
Nyola, jeho matka	Marie Lipská
Radovid, sluha Radúzův	Karel Čížek
Pribina, důvěrník Stojmírův	Karel Polák
Vratko, dřevorubec	Alfred Strejček
První muž	Vladimír Kroupa
Druhý muž	Karel Kopeček
Třetí muž	Stanislav Sobišek
První dívka	Miluše Janatová
Druhá dívka	Stanislava Šauerová

Družina královská, jinoši a panny.

J. Z E Y E R :

RADŮZ A MAHULENA

Hraje divadelní soubor průmyslové školy z Kutné Hory

TELEFONICKÝ ROZHOVOR S VEDOUČÍ SOUBORU

On: Tady redakce světového časopisu "Zpravodaj II. Šrámkova Písku"! -- Vy neznáte tento časopis?

Ona: Jsem vedoucí divadelního souboru průmyslové školy z Kutné Hory. Váš časopis neznám, protože jsme v Písku teprve krátce. Ještě jsme zkoušeli jednu scénu, když zvonil telefon.

On: Děláme uzávěrku dnešního čísla "Zpravodaje" a potřebovali bychom přinést o Vás malou zprávu.

Ona: Jmenuji se Marie Lipská a jsem vedoucí tohoto souboru od začátku minulého školního roku, kdy jsem přišla do Kutné Hory. Soubor má 30 členů /žáci prům. školy a žákyně pedag. školy/.

On: Jaká byla Vaše první hra?

Ona: Byla to Filosofská historie. Sahráli jsme ji při Majálesových slavnostech v Kutné Hoře. Potom jsme pořádali menší literární večírky a estrády na malém jevišti internátu prům. školy v Kutné Hoře.

On: Jak se těšíte na dnešní večerní představení?

Ona: K večernímu představení přistupujeme s radostí i obavami. Radost máme proto, že budeme vystupovat na celostátní přehlídce, obavy proto, že nemáme dospělé herce /někteří studenti budou poprvé na prknech/. Ale i tak věříme, že splníme svůj úkol dobře.

.....

::: d r o b n ě k y :::

.....

Viktor Doubek: Říkejte si s námi-písecké epigramy.

Taková láska včera
už nenávratně odplula...
Pojďte dnes všichni hledat-
-Stratil se hláskička Cibula!

Láska je velká věc
a má i mnohá jména...
Písek jí říká dnes-
- Radúz a Mahulena.

